

FOLKHÄLSOARBETE I SÖDRA LAPPLAND?

Folkhälsovetenskap Umeå
Universitet 2020-2021

Folkhälsofrågorna finns med i ledningsgruppens ordinarie arbete och är främst placerade i folkhälsoenheten men finns även ute i driftverksamheterna på varje vårdcentral.

Folkhälsa finns i stor utsträckning med i planeringsprocessen redan idag i regionplan och verksamheternas planering. Däremot går det inte att på samma sätt se en tydlighet när det gäller budgetering eller ekonomisk årsrapport, där finns förbättringsarbeten att göra.

Folkhälsoenheten skriver varje år i årsredovisningen om hur läget är med hälsan bland befolkningen. HLV genomförs vart 4:e år.

Välfärdsbokslut och hälsokonsekvensbedömningar används inte men bra metoder används för utvärdering i såväl VHU, Tobaksfri DUO samt SALUT.

Målen är tydliga när det gäller jämlikhet och jämställdhet i hälsan. Perspektiven jämlikhet och jämställdhet ska genomsyra all verksamhet som region Västerbotten råder över. Finns upptaget i den antagna regionplanen.

På regionens hemsida kan man ta del av en mängd olika forskningsrapporter kring folkhälsa. En av dessa är Västerbottensmodellen som har visat sig ha mycket positiva effekter.

En annan satsning är Salut, som stödjer föräldrar och barn med hälsofrämjande insatser för det väntade barnet under graviditeten upp till gymnasieåldern har även den beforskats där satsningen visar goda resultat.

Den tredje vi vill lyfta från är GMC, glesbygdsmedicinskt centrum. En intressant studie presenteras där man studerat vårdtillfällen för patienter inlagda på sjukstugor i norra Sverige och jämfört med patienter som remitterats till vanliga sjukhus.

Det är viktigt att det inom regionen finns en förståelse för hur gleshet och geografi påverkar människors tillgänglighet till vården. Att sätta på sig gleshetsglasögonen när beslut ska tas kan göra att vården blir mer tillgänglig för alla medborgare i länet.

Region Västerbotten har en tydlig långsiktig vision där hälsa, vård och utveckling hänger tätt ihop. Så har det varit under lång tid i landstinget/regionen exempelvis med världens bästa hälsa och från fjäll till kust.

Sedan en tid tillbaka finns det nu en samverkansform mellan regionen och kommunerna. Denna samverkansmodell har sju satts som får utvärderas och vidareutvecklas, det är i dagsläget för tidigt för oss att säga något om den här samverkansformen.

Sedan finns det inom olika nämnder/utskotts olika verksamheter samverkansformer mellan regionen och olika aktörer i civilsamhället.

Vi tillfrågade ett antal politiker från majoritet och opposition hur väl de ansåg att folkhälsoarbetets strategiska betydelse var förankrat i styrelser och nämnder. Vi fick ett svar som ansåg att det inom politiken är ett prioriterat område men att det inte speglas i de budgetarbeten som görs inom regionen.

Från de tre fullmäktigeberedningarna finns det också samverkan med både kommuner och civilsamhälle i folkhälsoråd och medborgardialog.

Vi tror att vi behöver analysera ett perspektiv av underordning och makt för att på ett bra sätt förstå och upparbeta strukturer och arbetssätt för att minimera skillnader mellan befolkningsgrupper för att nå en god folkhälsa i Södra Lappland.

Vi tänker att när vi som inlandsbor underordnas av flera faktorer som samiskt arv, staden som norm, när vi lämnas utanför eller uppfattar att vi inte har samma betydelse som andra. Vi tror att detta är en faktor för folkhälsa som kan förklara en sämre folkhälsa i Södra Lappland.

Samverkan kommuner, region och civilsamhälle är en av de största utmaningarna för folkhälsan i Södra Lappland som vi ser det. Det finns inga politiska beslut som syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning och roller mellan huvudmännen och enligt vår bedömning är de beslut som fattats i syfte att tydliggöra ansvarsfördelningen internt i regionen inte tillräckligt förankrade i verksamheterna.

Där regionen har ett övertag mot kommunerna hur påverkar det den samverkan vi vill åstadkomma?

Slutsatsen för oss är att det krävs både strukturella och organisatoriska förbättringar för att en reell samverkan ska kunna ske både på verksamhetsnivå och politisk nivå.

Redovisning

Fokus landar på förutsättningar för folkhälsa och att det skiljer sig över länet. Det finns uppenbarligen mycket gjort i regionen då det gäller folkhälsa. Så det handlar om att utjämna de olikheter som finns mellan kust och inland. De eldsjälar som skulle behövas kanske inte finns på små orter.

Västerbotten har under många år prioriterat arbete med folkhälsa och att jämställdhet och jämlikhet är strategier som varit viktiga för vårt län.

Samverkan med kommuner är ett område som vi kommer att fortsätta jobba med liksom att fundera på hur känsla av underordning kan motverkas.

Vi lyfter även hot mot demokratin. Det största hotet mot demokratin att vi betraktar den som självklar. Att vi glömmer att den bara är 100 år gammal som måste återvinnas av varje generation. Demokratin måste värnas varje dag och hur gör vi det?

Att politiska partier får människor att känna sig delaktiga och att civilsamhället som är ett viktigt fundament i en demokrati engagerar människor.

Beredningen tyckte vi gjort ett bra arbete och en bra presentation men kände att det var trist att vi bara fick svar från en politiker när vi ställde frågor in i organisationen. Vi ställde även frågan till direktörerna där vi inte heller fick något svar.

Det innebär att vi kan se att folkhälsoenhetens arbete behöver komma fler till del både till politiker och tjänstepersoner på ledande nivå.

Att regionen fortsätter att jobba med medborgardialoger är av yttersta vikt.

Så går vi vidare

Beredningen kommer att fortsätta jobba för samverkan där regionens övertag mot kommunerna måste tas med som ett område att diskutera och finna lösningar för. Fler måste ta på sig glesbygdsglasögonen och för att öka förståelsen för hur olika folkhälsofaktorer påverkar medborgarna i Södra Lappland.

Avsiktsförklaringen som kommunerna skrivit under på är viktiga för att främja folkhälsan. Vi är dock medvetna om de krympande resurserna i kommunerna i vår del av länet.

God och nära vård ser vi som nyckel för mycket av det vi vill uppnå och där är samverkan centralt.

Vikten av samverkan med olika aktörer är viktigt att vi breddar och utvecklar samt finner finansiering och resurser för. Att samnyttja krympande resurser är även det en faktor för att klara välfärden i framtiden.

Folkhälsoarbetet bör prioriteras i budgetprocessen för regionen.

Vi måste även jobba för att det finns resurser för kommunerna. Kommunernas möjligheter att jobba på lika villkor med samverkan och förebyggande arbete för folkhälsa måste stärkas.

Vi som politiker kommer att driva på för detta i våra kanaler.
